

Goranka Blagus Bartolec
Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje
Ulica Republike Austrije 16, HR-10000 Zagreb
gblagus@ihjj.hr

POZDRAVI KAO LEKSIKOGRAFSKE JEDINICE

U radu se raspravlja o leksikografskome statusu dvorječnih pozdrava *dobro jutro, dobar dan, dobra večer* i *laku noć* u hrvatskim rječnicima te se upućuje i na strane leksikografske pristupe. Naglasak je na značenjskim i komunikacijskim obilježjima pozdrava koja ih određuju kao posebnu leksičku skupinu te se predlaže da dvorječni pozdravi kao i jednorječni (*zdravo, zbogom, doviđenja*) postanu samostalne rječničke natuknice.

1. Leksičke jedinice sa statusom natuknice u domaćim rječnicima

Status natuknice u hrvatskim rječnicima imaju leksičke jedinice¹ koje čini jedna riječ jer se, zbog razgraničavanja rječničke i enciklopedijske leksikografije², primjenjuje morfološko načelo prema kojemu je natuknica kao jedna riječ

¹ Pojam leksičke jedinice tumači se na odnosu leksikalizacije i sintagmatizacije. Jasnije zaključke u vezi s leksikalizacijom iznosi Branka Tafra (2005: 120) – riječ je o semantičkoj preobrazbi na osnovi koje nastaju nove leksičke jedinice, jednorječne i višerječne. Leksička jedinica (jednorječna ili višerječna) jest realizacija leksema u govoru u ukupnosti značenja i oblika (Zgusta 1991: 138, Tafra 2005: 140). Višerječne leksičke jedinice, kao i leksičke jedinice od jedne riječi, imaju jedinstveno cjelovito značenje, a njihove pojedinačne sastavnice gube svoja samostalna leksička obilježja (Zgusta 1991: 138 i dalje, Tafra 2005: 120). Sintagmatizacija (Tafra 2005: 120) označuje čvršći način leksičke i sintaktičke spojivosti riječi pri čemu ne nastaju nove leksičke jedinice, odnosno nova leksička značenja kao u slučaju leksikalizacije, niti pojedinačne sastavnice gube u potpunosti svoju samostalnost.

² Rječnici definiraju značenje riječi, a leksikoni i enciklopedije definiraju pojmove te su u njima zastupljene i višerječne natuknice (Hudeček i Mihaljević 2009). Također, u tome je smjeru, ali s kognitivnoga aspekta, raspravljala i Žic Fuchs (1994.).

primarno određena prema vrsti riječi.³ Veoma se rijetko u praksi odstupa od takve rječničke tradicije. Status višerječnih, najčešće dvorječnih, natuknica za sada u hrvatskim rječnicima redovito imaju samo povratni glagoli u onim slučajevima kada nemaju svoj nepovratni lik (Mihaljević 1991). Iznimno⁴, neki rječnici kao višerječne natuknice uvrštavaju onime – imena država, važnijih gradova te imena mjesta (RHJ 2000, ARj). Iako je u leksikološkim i leksikografskim radovima (Mihaljević 1991, Mihaljević 1993, Tafra ²2005) zastupljena tendencija da neke višerječne (uglavnom dvorječne) leksičke jedinice kao što su desantantizirani zoonimi, fitonimi ili bolesti (npr. *morski pas*, *božja ovčica*, *volovsko oko*, *crveni vjetar*) trebaju imati status rječničke natuknice, takve leksičke jedinice u rječnike ne ulaze kao cjelovite natuknice, nego se donose kriteriji za njihovo unošenje u rječnik kao podnatuknice, primjeri ili sintagme unutar rječničkoga članka pod jednorječnom natuknicom. Mihaljević (1991: 139) navodi četiri mogućnosti prema kojima se u rječnicima pod jednorječnom natuknicom obrađuju višerječne jedinice⁵: mehanički (pod prvom riječju), gramatički (prema vrsti riječi – pod imenicom, ako nema imenice, pod pridjevom, ako nema pridjeva, pod glagolom), sintaktički (pod semantičkom glavom), semantički (pod semantički dominantnom riječju). Prema jednome od navedenih kriterija, osim višerječnih leksičkih jedinica, u rječnicima hrvatskoga jezika obrađuju se i višerječni nazivi, frazemi i zatvoreni gramatički skupovi riječi (veznički i prijedložni izrazi) te se tako u hrvatskim rječnicima ne razlikuju leksičke jedinice nastale leksikalizacijom i druge sveze nastale sintagmatizacijom, premda je u teorijskoj literaturi o svima njima raspravljano (Mihaljević 1991, Mihaljević 1993, Turk 2000, Tafra ²2005, Hudeček i Mihaljević 1998, Vajs i Žic Fuchs 1998). Od navedenih četiriju kriterija u hrvatskim se rječnicima najčešće primjenjuje gramatički kriterij – višerječne nazive najčešće čine pridjev i imenica te se unose pod imeničnom natuknicom, koja se pretežito smatra značenjski do-

³ U radu će se razlikovati leksičke jedinice, jednorječne ili višerječne (u domaćoj se literaturi još rabi i naziv višerječnica, Tafra 2000) nastale leksikalizacijom, i višerječne (ponajprije dvorječne) leksičke sveze nastale sintagmatizacijom.

⁴ Onimi su pojmovna kategorija te kao natuknice ulaze u leksikone ili enciklopedije ili su grada za izradbu posebnih rječnika. U rječničkoj leksikografiji oni, ako to nalaže koncepcija pojedinoga rječnika, ulaze i u njegov popis, ali se leksikografi češće odlučuju onime, s obzirom na to da su u velikome broju višerječni, odvojiti od rječničkoga dijela i navesti ih posebno, na kraju rječnika (takva je koncepcija primjenjena u *Školskom rječniku hrvatskoga jezika* Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, u nastavku ŠRj).

⁵ Mihaljević (1991: 136) tumači da višerječne jedinice imaju istu funkciju kao jedna riječ razlikujući pritom kolokacije (*svježa voda*, *stari momak*, *tamna kosa*) i sveze (isto: 19. bilješka) koje se odlikuju pomakom u značenju ili terminologizacijom. Iako sama autorica o tome ne raspravlja, njezino je shvaćanje kolokacije moguće dovesti u vezu sa sintagmatizacijom, a sveze s leksikalizacijom.

minantnom u višerječnome nazivu čije se značenje temelji na zbroju značenja pojedinačnih sastavnica. Imenica je najčešće odabrana kao natuknica i prema semantičkome kriteriju, dok se pridjev smatra određenom dopunom općemu značenju imenice. Gramatički i semantički kriteriji dobro su rješenje za sve višerječne nazive koji su u hiponimnome odnosu s imenicom kao hiperonimom, odnosno kada označuju vrstu onoga što znači imenica. Primjerice pod natuknicom *riba* bit će kao obični primjeri ili sintagme obrađeni nazivi *plava riba*, *bijela riba*, *slatkovodna riba*, *morska riba* itd.; slično je s višerječnim primjerima koji se odnose na imenice *bor* ili *hrast*⁶, *sila*, *ugljen*. Na jednak su način u većini hrvatskih rječnika obrađeni frazemi (uglavnom su obrađeni pod imenicom kao nosivom natuknicom na kraju rječničkoga članka⁷ te veznički, prijedložni i prijedložno-padežni izrazi koji se također na kraju rječničkoga članka donose samo unutar jedne gramatički ili semantički dominantne natuknice⁸. Primjena jednoga od četiriju navedenih kriterija prema kojima se unutar jednorječne natuknice, osim leksičkih sveza, donose i višerječne leksičke jedinice u potpunosti slijedi leksikografsko načelo prema kojemu status natuknice u rječniku može imati samo jedna riječ. Međutim, na taj se način izjednačuje status višerječnih sveza kada označuju samo vrstu onoga što je sadržano u značenju osnovne jednorječne natuknice (npr. višerječni zoonimi i fitonimi) i višerječnih leksičkih jedinica koje značenjem referiraju na posve drugi sadržaj od onoga što znači osnovna natuknica pod kojom se u rječniku donose⁹, iako se leksikografi (Tafra ²2005, Mihaljević 1991) teorijski zalažu da one dobiju jednak status kao i jednorječne leksičke jedinice.

Osim navedenih skupina višerječnih leksičkih jedinica (onima, višerječnih leksikaliziranih naziva, frazema, vezničkih i prijedložnih izraza), u hrvatskome jeziku postoji još nekoliko leksičkih skupina koje bi u rječniku trebale imati jasno definiran status, a hrvatska ih leksikografska literatura ne spominje. Općenito je riječ o jezičnim stereotipima ili konvencijskim izrazima koji imaju posebnu komunikacijsku namjeru kao što su pozdravi, zahvale, čestitke, upozorenja, molbe, izrazi sućuti. Jezični se stereotipi u uporabi pojavljuju kao jednorječne leksičke jedinice (*hvala*, *zdravo*, *bravo*, *sretno*) ili dvorječne sveze (*hvala lijepa*, *sretan put*, *dobro došli*, *moja sućut*, *držite razmak*, *zabranjeno pušenje*). Većina dvorječnih stereotipa nema status leksičke jedinice te prema gramatičkome ili, češće, semantičkome kriteriju može biti obrađena u rječniku pod zna-

⁶ Primjeri preuzeti prema Tafra ²2005.

⁷ Anić 2003, RHJ 2000, ŠRj.

⁸ Ponajprije ŠRj.

⁹ U leksikografskome smislu, zato što je dvorječan, *morski* je *pas* i dalje podređen *psu* premda su u stvarnosti to dva posve različita zoonima.

čenjski dominantnom, najčešće imeničnom natuknicom. Ovisno o koncepciji svakoga pojedinog rječnika, jezični su stereotipi u hrvatske rječnike uvršteni na različite načine (kao obični primjeri uporabe ili kao sintagme s opisom značenja), bez čvrstoga kriterija, a mnogi se od njih i ne navode. Jezični stereotipi nisu temom ovoga rada te se o njima ne raspravlja opširnije. Ograničit ćemo se na samo jednu malobrojnu skupinu jezičnih stereotipa, a to su dvorječni pozdravi *dobar dan*, *dobro jutro*, *dobra večer* i *laku noć*. Raspravljat će se, s obzirom na način kako su zastupljeni u postojećim hrvatskim i nekim stranim jednojezičnim i dvojezičnim rječnicima, o tome jesu li dvorječni pozdravi samostalne leksičke jedinice ili su dvorječni pozdravi samo leksičke sveze koje upućuju na osnovno značenje jednorječne (imenične ili pridjevne) natuknice pod kojom se unose u rječnik.

2. Semantička i komunikacijska obilježja pozdrava

Leksički je i leksikografski status pozdrava potrebno sagledati u širem semantičkom i komunikacijskom kontekstu. Pozdravi su stereotipni izrazi koji, s obzirom na poseban društveni kontekst u kojemu se pojavljuju, imaju ograničen i uobičajen oblik te konvencijom određen sadržaj. Pozdravima se kao jezičnim znakovima kojima se uspostavlja kontakt između pošiljatelja i primatelja očituje fatička funkcija jezika, dakle uspostavlja se prvi komunikacijski signal između sudionika kakva komunikacijskoga procesa neovisno o tome je li pozdrav istodobno i završetak komunikacije ili komunikacija njime počinje. Sastavnice su pozdrava stalne i nepromjenjive¹⁰ i ne postoji mogućnost zamjene i kombiniranja s drugim sastavnicama (nije uobičajeno da se u pozdravima *Dobro jutro!*, *Dobra večer!* pojavljuju i koje druge riječi, npr. *Dobar* *¹¹*ugodan dan!*, *Dobra* **sretna večer!*). Komunikacijsku stranu jezika najviše proučava suvremena pragmalingvistika. S toga aspekta pozdravi se (Pintarić 2002: 120) smatraju kulturološkim pragmemima¹² »koji se rabe u kulturnom ophođenju, tj. u pravilima lijepoga ponašanja«. Pragmem je određen kao najmanja jedinica u pragmatičnome opisu koji se u jeziku može izraziti leksemima (Pintarić isto: 38). Takvo tumačenje prema kojemu je pozdrav samostalan pragmem pridonosi mo-

¹⁰ Promjenjivost pozdrava na planu izraza ograničena je samo na prozodijske varijacije, što podrazumijeva izgovaranje dvorječnoga pozdrava kao dviju artikulacijskih cjelina (*döbar dän*, *döbro jütro*) ili kao jedne artikulacijske cjeline (*dobärdän*, *dobröjütro*) ili na skraćivanje pozdrava na deminutiviziran oblik (Pintarić 1998: 39) ovisno o prigodi u kojoj se pozdravlja ('*denja*, '*dan*, '*jütro*, '*večer*).

¹¹ * = nema potvrda

¹² U literaturi se rabi i naziv kulturem kojim se označuju u širem smislu svi kulturološki pojmovi u jeziku s gledišta etnolingvistike (Nagórko 2004).

gućemu proširivanju ili novomu tumačenju pozdrava i na leksičkoj razini: ako je unutar pragmatike pozdrav određen kao samostalan pragmem, u leksikologiji bi pozdrav trebao imati status leksičke jedinice, neovisno o broju sastavnica. Premda pragmlingvistički pristup nije tema ovoga rada, potrebno ga je istaknuti jer pozdrave nije moguće promatrati isključujući njegova komunikacijska obilježja. Dapače, upravo je komunikacijska vrijednost pozdrava kriterij prema kojemu bi oni trebali imati i poseban leksikografski status¹³. Ipak, s obzirom na to da se leksičke jedinice temelje na leksikalizaciji, dakle značenjskoj preobrazbi pri čemu pojedinačne sastavnice gube samostalna leksička obilježja, višerječni pozdravi *dobar dan*, *dobro jutro*, *dobra večer* i *laku noć* ne ispunjavaju navedene uvjete jer se u njima ne gube prototipna značenja pojedinih riječi. Kao sveze temeljene na čvršćoj značenjskoj i sintaktičkoj spojivosti riječi, dvorječni su pozdravi rezultat sintagmatizacije, što je također nedovoljno da u rječnike budu uvršteni kao samostalne natuknice. Stoga se predlaže, s obzirom na to da leksička obilježja nisu dovoljan kriterij za njihovo određenje kao višerječnih leksičkih jedinica, da pozdravi na temelju komunikacijskih i pragmatičkih obilježja budu vrjednovani kao posebne komunikacijske jedinice koje u rječnike ulaze kao samostalne natuknice. S toga će se polazišta u nastavku uputiti na one značajke dvorječnih pozdrava *dobro jutro*, *dobar dan*, *dobra večer* i *laku noć* koje bi trebalo uzeti u obzir pri njihovom uvrštavanju u rječnički popis.

3. Obradba pozdrava *dobar dan*, *dobro jutro*, *dobra večer* i *laku noć* u hrvatskim i stranim rječnicima

Pregled različitih hrvatskih i stranih rječnika svjedoči o različitome i neustavljenome pristupu obradbi dvorječnih pozdrava¹⁴. Ne postoji čvrst leksikografski kriterij koji upućuje na poseban značenjski ili leksikološki status pozdrava kao što to više ili manje imaju druge dvorječne ili višerječne leksičke jedinice (frazemi, višerječni leksikalizirani nazivi, veznički izrazi). U rječnicima su pozdravi uvršteni i kao obični primjeri, sveze ili frazemi te ne nalazimo jedinstven gramatički ili semantički kriterij njihove obradbe jer se unose pod pridjevnom natuknicom, pod imeničnom natuknicom ili pod objema natuknicama.

¹³ Jednako bi se moglo raspravljati i o statusu višerječnih pozdrava na razini vrste riječi, odnosno, prema funkciji vrste riječi u kojoj se višerječni pozdravi pojavljuju. Pri tome se nameće problem gramatičkoga opisa višerječne natuknice jer njihov leksikografski status uvjetuje i njihovo gramatičko vrjednovanje na što je upozorila Tafra 2000: 578: »Ako leksikalizirane višerječne skupine imaju u leksikonu ravnopravan status s jednorječnim leksičkim jedinicama, tada bi se u gramatici trebao preispitati njihov opis, počevši od samoga naziva vrste riječi, koji nije prikladan...«.

¹⁴ Iscrpan pregled obradbe pozdrava u hrvatskim i stranim rječnicima iznijela je Ivantić (2003.).

RHJ:

Dvorječni pozdravi *dobar dan*, *dobro jutro*, *dobra večer* i *laku noć* nisu uvršteni u rječnik ni pod jednom natuknicom, *zdravo* i *doviđenja* samostalne su natuknice: *doviđenja* je uzvik, *zdravo* je po vrsti riječi prilog, a unutar nje uz pozdrav *zdravo* navedena je odrednica *u službi uzvika*.

Anić:

Bilježi sve pozdrave u sklopu sintagmatskoga ili frazeološkoga bloka na kraju rječničkoga članka određujući ih kao vezane sintagmatske ili frazeološke izraze. Neke bilježi pod objema natuknicama, a neke samo pod imeničnom natuknicom:

- *dobar dan* – pod natuknicom *dan* i natuknicom *dobar* kao vezani frazeološki izraz u značenju ‘pozdrav u dolasku nakon što prođe jutro’

- *dobra noć* – pod natuknicom *dobar* kao vezani frazeološki izraz s odrednicom *konstruirano* u značenju ‘pozdrav kome u noći (za razliku od uobičajenih „*dobra večer*” ili „*dobro jutro*”)’ i pod natuknicom *noć* kao istoznačnicu izraza *laku noć* unutar frazeološkoga bloka

- *dobro jutro* – pod natuknicom *jutro* kao vezani frazeološki izraz u značenju ‘pozdrav... želja za ugodno jutro i dobro raspoloženje’

- *dobra večer* (*dobro veče* razg.) – pod natuknicom *večer* kao vezani sintagmatski izraz u značenju ‘večernji pozdrav pri susretu’

- *laku noć* – pod natuknicom *noć* kao vezani frazeološki izraz u značenju ‘želja koja se izriče drugome prije noćnog počinka = *dobra noć!*’, dakle, pozdravi *laku noć* i *dobra noć* navode se kao istoznačnice i pod natuknicom *lak* kao vezani frazeološki izraz *laku (laka) noć!* u značenju ‘pozdrav prije noćnog počinka’. Iako se navodi pod objema sastavnicama, pozdrav *laku noć* u Anićevu je rječniku različito definiran, kao želja (pod natuknicom *noć*) i kao pozdrav (pod natuknicom *lak*).

HER:

Pozdravi se pojavljuju unutar pojedinih natuknica, ali imaju različite statuse:

- *dobar dan* – pod natuknicom *dobar* (*prid.*) pod 6. značenjem kao ustaljeni izraz ‘pozdrav’; pod natuknicom *dan* (*ž*) pod 3. značenjem ‘doba, vrijeme’ kao primjer u značenju ‘pozdrav u dolasku nakon što prođe jutro’

- *dobro jutro* – samo pod natuknicom *jutro* u 1. definiciji ‘prvi dio dana od početka svitanja do podneva’ kao primjer bez opisa značenja

- *dobra večer* – kao sintagmatski izraz Δ ¹⁵ pod natuknicom *večer* (ž)
- *laku noć* – pod natuknicom *lak* (*prid.*) kao sintagmatski izraz Δ u značenju ‘pozdrav prije noćnog poćinka’
- *doviđenja* i *zbogom* samostalne su natuknice kategorijski određene kao uzvici
- *zdravo* – pod natuknicom *zdrav* (*prid.*) kao čestica ‘pozdrav pri susretu ili rastanku među vršnjacima ili prijateljima koji jedan drugomu govore *ti*’.

Slovník:

- *dobrý den* (pozdrav) – pod natuknicom *den* kao običan¹⁶ primjer pod definicijom ‘doba od rána do večera’ i pod natuknicom *dobry* kao primjer
- *dobré jitro* (pozdrav) – pod natuknicom *jitro* koja ima odrednicu *kniž.* u značenju ‘ráno’ kao običan primjer
- *dobra večer* – nema ni pod jednom natuknicom
- *dobrou noc* – kao primjer pod natuknicom *noc* u značenju ‘doba od setmēni do rozednēni’.

Slovar:

- *lahko noć* – pod natuknicom *lahek* kao običan primjer definicije ‘ki ne pri-naša (dosti) težav, neprijetnosti’ i pod natuknicom *noć* kao podznačenje /kot pozdrav/ unutar definicije ‘čas teme od sončnega zahoda do vzhoda’
- *dober večer* – kao podznačenje /kot pozdrav/ natuknice *večer* unutar definicije ‘del dneva ob sončnem zahodu’
- *dober dan* – unutar natuknice *dán* kao podznačenje /kot pozdrav/ pod definicijom ‘čas svetlobe od sončnega vzhoda do zahoda’
- *dobro jutro* – unutar natuknice *jútro* kao podznačenje /kot pozdrav/ pod definicijom ‘del dneva ob sončnem vzhodu’.

RSJ:

- *dobar dan* – pod natuknicom *dan* kao izraz ili fraza (•¹⁷) ‘uobičajeni pozdrav koji se govori tekóm dana’

¹⁵ Oznakom Δ u HER-u su obilježeni samostalni sintagmatski ili frazeološki izrazi na kraju rječničkoga članka, tj. posebne sveze odvojene od definicija.

¹⁶ Običnim se primjerom naziva svaka sveza koja se u rječniku navodi ispod definicije bez dodatnih objašnjenja ili grafičkih oznaka.

¹⁷ »Fraze, najčešće, predstavljaju specifičnosti svakog jezika i nije ih lako prevesti na drugi jezik« (RSJ 2007: 10).

- *dobro jutro* – pod natuknicom *jutro* kao izraz ili fraza (•) ‘jutarnji pozdrav’
- *dobro večer* – pod natuknicom *večer* kao izraz ili fraza (•) ‘večernji pozdrav pri susretu’
- *laku noć* – pod natuknicom *noć* kao izraz ili fraza (•) ‘pozdrav pri odlasku na spavanje uveče ili noću’.

HRRj:

Kao samostalne natuknice, tj. dvorječne leksičke jedinice:

- *dobar dan* inter. добрый день
- *dobravečer* inter. добрый вечер
- *dobròjutro* inter. доброе утро.

Pod natuknicom *noć* kao primjer *дóброй но́чи*.

HNjRj:

• *dobar dan* – kao primjer pod natuknicom *dobar: guten Tag!* i pod natuknicom *dan*

• *dobro jutro* – kao primjer pod natuknicom *dobar: guten Morgen!* i pod natuknicom *jutro* kao primjer

• *dobro večer*¹⁸ – kao primjer pod natuknicom *dobar: guten Abend!* i pod natuknicom *večer* kao primjer

• *laku noć gute Nacht* – kao primjer pod natuknicama *lak* i *noć*.

Navođenjem dvorječenih pozdrava pod objema sastavnicama i jednoj se i drugoj sastavnici daje jednak značenjski status jer se ne izdvaja značenjski “nosiva”, odnosno dominantna riječ i pomoćne, odnosno dopunske riječi. Sve sastavnice imaju jednaku značenjsku vrijednost u oblikovanju dvorječnoga pozdrava kao ustaljene sveze riječi – zajedno, sve pojedinačne sastavnice svojim pojedinačnim značenjima oblikuju sadržaj pozdrava *dobar dan*, *dobro jutro*, *dobra večer* ili *laku noć*. S obzirom na to da je, u odnosu na ukupnost leksičkih jedinica koje se uvrstavaju s lijeve ili desne strane rječnika, broj višerječnih leksičkih jedinica ograničen, tj. prevladavaju jednorječne leksičke jedinice, unos, ponajprije višerječnih pozdrava, ali i ostalih dvorječnih ili višerječnih sveza pod svakom pojedinačnom riječi koje čine svezu ne povećava znatno opseg rječnika, što se u leksikografiji¹⁹ često navodi kao razlog da se sveze unose samo pod značenjski nosivom riječi, odnosno prvom u abecednome poretku.

¹⁸ Oblik koji je zabilježen u navedenome *Rječniku* pod natuknicom *dobar*.

¹⁹ Npr. Mihaljević 1991.

Prema tome bi se načelu u rječničkome članku trebale razlikovati sveze riječi (koje se donose pod svim sastavnicama u rječniku) od običnih primjera (koji se donose pod značenjski dominantnom natuknicom).

Jednako tako, ne postoji značenjska razlika između jednorječnih i višerječnih pozdrava te bi na leksičkoj razini takvi pozdravi trebali imati jednak status u rječniku, tj. biti samostalna natuknica kao i jednorječni pozdravi (*zdravo*, *zbogom* i sl.).²⁰

Debenjak:

- *dober dan* – kao primjer sveze pod natuknicama *dober* i *dan*
- *dober večer* – kao primjer sveze pod natuknicama *dober* i *večer*
- *dobro jutro* – kao primjer sveze pod natuknicama *dober* i *jutro*
- *lahko noć* – kao primjer sveze pod *noć* i kao samostalna dvorječna natuknica *lahko noć* bez odrednice za vrstu riječi.

*ŠRj*²¹:

Dvorječni pozdravi sustavno se donose pod nosivom imenicom kao sintagme (sveze čija su značenja posebno definirana):

- *Dobar dan!* – kao sintagma pod natuknicom *dan* ‘pozdrav pri susretu između jutra i večeri’
- *Dobro jutro!* – kao sintagma pod natuknicom *jutro* ‘pozdrav pri susretu između svitanja i prijepodneva’
- *Dobra večer!* – kao sintagma pod natuknicom *večer* ‘pozdrav pri susretu tijekom večeri’
- *Laku noć!* – kao sintagma pod natuknicom *noć* ‘pozdrav prije odlaska na noćni počinak’.

²⁰ Jednaka su statusa i višerječni leksikalizirani nazivi koji su, s obzirom na značenjski pomak, samostalne leksičke jedinice kao i jednorječni nazivi, ali se u hrvatskim rječnicima, prema leksikografskome načelu da samo jednorječne leksičke jedinice mogu biti natuknice, navode kao sveza unutar rječničkoga članka jednorječne imenične natuknice koja je dio višerječnoga naziva.

²¹ S obzirom na koncepciju ŠRj-a, primijenjeno je načelo prema kojemu su natuknice samo jednorječne leksičke jedinice. Rječnik je školski, namijenjen je ponajprije starijim osnovnoškolicima i srednjoškolicima. U ŠRj-u donose se samo jednorječne natuknice kako bi se status leksikografske jedinice poklopio s morfološkim statusom riječi te rječnička koncepcija podudarala s nastavnim programom ciljanih korisnika.

Collins:

Pozdravi (jednorječni i višerječni) imaju status rečeničnih supstituta (*sentence substitutes*). U rječniku se razlikuju standardne, tj. uobičajene vrste riječi (pridjevi, prilozi, veznici, uskllici, imenice, prijedlozi, zamjenice i glagoli) te nestandardizirane, tj. neuobičajene vrste riječi u koje spadaju *determiners*, *sentence connectors* te *sentence substitutes* u koje se ubrajaju i pozdravi (jednorječni i višerječni) te riječi poput *yes*, *no*, *perhaps*, *maybe*. Smatraju se eliptičnim izrazima koji imaju status punoznačnih rečenica (usp. Pintarić 1998: 38), a razlikuju se od jednorječnih uskljika poput *ouch*, *ah*, *damn* itd. Svi su pozdravi²² samostalne rječničke natuknice:

- good day *sentence substitutes*
- good evening *sentence substitutes*
- good night *sentence substitutes*
- good morning *sentence substitutes*.

4. Trebaju li pozdravi imati poseban leksički i leksikografski status?

Različitost pri uvrštavanju dvorječnih pozdrava u rječnike upućuje na problem njihova leksičkoga određenja te na razmatranje mogućnosti da se dvorječni pozdravi kao i povratni glagoli koji nemaju nepovratni lik u rječnik unose kao samostalne natuknice. Povratni su glagoli jedini primjer koji u svim hrvatskim rječnicima imaju status samostalne natuknice te se odstupilo od pravila natuknica = jedna riječ. U obzir je uzet leksički i gramatički sadržaj glagola koji se u cijelosti može unijeti u rječnik u dvorječnome liku, a oba su leksema, i glagol i sastavnica *se*²³ ravnopravni izrazi sadržaja ‘glagolska povratnost’. Sve ostale višerječne leksičke jedinice (višerječni leksikalizirani nazivi, frazemi, veznički izrazi i sl.) u hrvatskim se rječnicima, prema semantičkome kriteriju, donose pod značenjski dominantnom jednorječnom natuknicom. Prema postojećim kriterijima koji se primjenjuju u leksikografskoj praksi dvorječni se pozdravi u rječnik uvrštavaju prema kriteriju značenjske dominacije (*ŠRj*, *Slovar*, *HER*, *Slovník*, *Anić*) ili, rjeđe, prema mehaničkome kriteriju pod prvom riječju u abecednome poretku ako je natuknica višerječna (*Collins*, *HRRj*, *HNjRj*). Prema semantičkome krite-

²² Takav je način bilježenja višerječnih pozdrava svojstven i drugim engleskim jednorječnicima, a da je takav princip uvriježen u britanskoj leksikografiji, potvrđuje i činjenica da višerječni pozdravi nisu zabilježeni primjerice u Bensonovu kolokacijskome rječniku kao bilo koja vrsta sveze.

²³ Tafra i Košutar (2009: 99) razlikuju povratnu zamjenicu *se* u glagolima tipa *kupati se* jer je riječ o sintaktičkoj povratnosti i *se* kao sastavnici glagola kada je riječ o morfološkoj povratnosti u glagola tipa *bojati se*.

riju u hrvatskim rječnicima imenice *jutro*, *dan*, *noć*, *večer* uvode se kao značenjski dominantne riječi koje u svojemu primarnom značenju označuju vremensko razdoblje na koje se pozdrav odnosi. Pozdravom *dobro jutro* upućuje se na prvi, najraniji dio dana, pozdravom *dobar dan* upućuje se na doba dana između jutra i večeri, pozdravom *dobra večer* upućuje se na razdoblje od kasnoga poslijepodneva do noći, a pozdravom *laku noć* upućuje se na razdoblje mraka tijekom kojega se spava. Pridjevi *lak* ('koji se dobro podnosi'²⁴) i *dobar* ('koji je onakav kakav treba biti, koji ispunjava očekivanja') dopunjuju značenje imeničnih sastavnica *dan*, *jutro*, *večer* i *noć*. Kao i kod višerječnih terminoloških sveza, značenje se dvorječnih pozdrava temelji na zbroju primarnih značenja pojedinačnih sastavnica pri čemu je imenica nositelj značenja. U skladu s time u leksikografskoj je obradbi opravdano primijeniti semantički kriterij prema kojemu pozdravi kao čvrste sveze mogu stajati unutar rječničkoga članka kojega je nositelj značenjski dominantna imenična natuknica. Zbroj značenja pojedinačnih riječi dvorječnoga pozdrava svakako je nezanemariv kriterij pri uvrštavanju pozdrava u rječnike samo pod jednom nosivom natuknicom. Prihvati li se, međutim, tumačenje da pozdravi *dobar dan*, *dobro jutro*, *dobra večer* i *laku noć* u rječnik trebaju ulaziti kao samostalne dvorječne natuknice, a ne unutar rječničkoga članka značenjski dominantne imenične natuknice, u obzir bi valjalo uzeti sljedeća obilježja prema kojima dvorječni pozdravi zavrjeđuju takav leksikografski status:

1. Pozdravi su s komunikacijskoga aspekta posebna skupina konvencijskih izraza svojstvenih svakomu pojedinomu jeziku ili idiomu unutar jednoga jezika.²⁵

2. Morfološki, na razini vrste riječi, pozdravi su određeni kao uskllici (ŠRj, RHJ, HER). U hrvatskome jeziku, a i u većini drugih europskih jezika, u pisanome se tekstu pozdravi posebno pravopisno obilježuju velikim početnim slovom s usključnikom na kraju kao razgotkom²⁶, npr.: *Zdravo!*, *Dobar dan!*, *Doviđenja!*²⁷ Uskllici u rječnike ulaze kao samostalne natuknice. S toga gledišta, ako se jednorječni pozdravi (*zdravo*, *zbogom*) navode kao samostalne rječničke natuknice²⁸, i dvorječni bi pozdravi *dobar dan*, *dobro jutro*, *dobra večer*, *laku noć* također trebali biti samostalne rječničke natuknice.

²⁴ Ako nije posebno navedeno, sva su značenja preuzeta iz *Školskoga rječnika* IHJJ-a.

²⁵ Pintarić 1998, 2002.

²⁶ Ili, u izravnome obraćanju komu, iza pozdrava slijedi vokativ: *Dobar dan*, *gospodine!*; *Doviđenja*, *Ivane!*

²⁷ Takav način bilježenja pozdrava, kao i stereotipnih izraza općenito, uvjetovan je načinom njihova nastanka, dakle činjenicom da su pozdravi uglavnom eliptični izrazi nastali skraćivanjem veće rečenične cjeline ili se mogu proširiti dodatnim rečeničnim sastavnicama.

²⁸ Npr. jednorječni pozdrav navodi se kao samostalna natuknica, a ne kao podnatuknica u sklopu jednorječne natuknice *zdravo* kao priloga. Anić (2003.) kao dvije homografnе natuknice navodi *zdravo*¹ i *zdravo*² određujući prvu kao česticu u značenju pozdrava te drugu kao prilog; U ŠRj-u se na jednak način razlikuju *zdravo* kao prilog i *zdravo* kao usklik u značenju pozdrava.

3. S leksikološkoga aspekta, pozdravi *dobar dan*, *dobro jutro*, *dobra večer* i *laku noć* imaju jedinstveno značenje, oni su konvencijski izrazi posebnoga pragmatičkog sadržaja. Iako su pozdravi kao sveze nastali zbrojem značenja pojedinačnih sastavnica, poseban konvencijski status razlikuje pozdrave od običnih primjera s istim sastavnicama u rječniku, koje se kao imenske promjenjive riječi, ovisno o sintaktičkome kontekstu, sklanjaju ili kompariraju, npr.: ...*nadaš se dobrom danu*²⁹, *Naši su igrači imali prilično dobru večer* (HJR: *Vjesnik online* Vj20050223), ...*Luki nije laka noć, njemu je teška, strašna noć*³⁰ ili stupnjuju, npr.: *Sva sreća, da ti bolji dani ipak nisu osvanuli prekasno*³¹, *Za laku noć nije loše u spavaću sobu staviti prerezani crveni luk* (www.forum.roda.hr), ...*srijeda je bila bolja večer za Mirzu Džombu i Ivana Balića...* (HJR: *Vjesnik online* Vj20041118). Da je riječ o običnim primjerima, a ne o čvrstim vezama s nepromjenjivim sastavnicama, potvrđuje mogućnost zamjene pridjeva *dobar* i *lak* antonimima *loš* i *težak*, što u pozdravima kao čvrstim vezama nije moguće: *Dogodi se da i igrači imaju pravo na loš dan* (HJR: *Vjesnik online* Vj20000309), *Njemačka je slavila 98-88 (25-19, 23-25, 24-17, 26-27) i odvela Hrvatsku u tešku noć iščekivanja* (HJR: *Vjesnik online* Vj20010902). U navedenim je primjerima riječ o vezama koje su nastale zbrojem značenja pridjeva *dobar* i imenice *dan*, pridjeva *dobar* i imenice *jutro*, pridjeva *dobar* i imenice *večer*, pridjeva *lak* i imenice *noć*, ali je isključeno pozdravno značenje te s leksikološkoga gledišta nisu nerazdvojiva semantička sveza. U dvorječnim pozdravima *dobar dan*, *dobro jutro*, *dobra večer*, *laku noć* značenje također iščitavamo na temelju zbroja značenja pojedinačnih sastavnica, no obje su pozdravne sastavnice (pridjevi *dobar*³² i *lak* te imenice *jutro*, *dan*, *večer* i *noć*) međusobna značenjska nadopuna jedna drugoj. Pozdravi kao konvencijski izrazi imaju ograničenu kontekstnu primjenu (samo pri jutarnjem, dnevnom ili večernjem susretu), pri čemu ne postoji mogućnost zamjene sastavnica u pozdravnom izrazu kojom drugom sinonimnom ili antonimnom sastavnicom, a da izraz zadrži status pozdrava.

²⁹ HJR: Josip Kosor [1925.], *Miris zemlje i mora. Predratne pripovijesti* (Matica hrvatska, Zagreb), str. 153.

³⁰ HJR: A. Šenoa, *Prosjak Luka* (nema ostalih bibliografskih podataka).

³¹ HJR: Josip Draženović [1901.], *Povijest jednog vjenčanja. Pripovijest iz primorskoga malogradskoga života* (Matica hrvatska, Zagreb), str. 151.

³² Iako je u rječnicima imenica najčešće nosiva natuknica pod kojom je uvrštavaju višerječne sveze, Pintarić (1998: 38), primjerice, tumači da je u pozdravima leksem *dobar* značenjski dominantan, a da pozdrav u cjelini ima status leksikalizirane jedinice: »Zajedničko je obilježje pozdrava da su to leksikalizirane jedinice koje imaju krmju strukturu optativne rečenice. Naime, iskaz *dobar dan* u konkretnoj situaciji znači čitavu rečenicu: *Želim ti/vam dobar dan*. Ovaj stereotip konotira da govornik želi drugoj osobi biti prijatelj, da je dobronamjeran prema njemu i da želi s njim razgovarati ili biti u dobrim odnosima. Sve je to sadržano u leksemu *dobar*.«

4. U članku su pozdravi morfološki određeni kao usklici, dakle kao nepromjenjiva vrsta riječi. Taj status čini upitnim padežna varijantnost pozdrava *dobra večer* i *laku noć*, o čemu svjedoče korpusne potvrde, što ih udaljuje od usklika kao nepromjenjive vrste riječi, odnosno dovodi u pitanje njihovu kategorijalnu pripadnost.³³ Ta je promjenjivost, međutim, ograničena i moguće ju je svesti na dva lika – nominativni i akuzativni. Pozdrav *dobra večer* u uporabi se pojavljuje u obliku *dobra večer* u nominativu i u obliku *dobru večer* u akuzativu, dakle korpusne su potvrde pokazatelji morfološke promjenjivosti pozdravnih sastavnica. Na temelju takvih morfoloških obilježja moguće je tumačiti da su dvorječni pozdravi promjenjive sveze u kojima je imenica značenjski dominantna sastavnica pa se stoga uključenost pozdrava u rječnike ne bi trebala razlikovati od višerječnih naziva (*divlja mačka*, *perzijska mačka*; *morska riba*, *slatkovodna riba* itd.) u kojima je imenica nosiva natuknica. Padežna ograničenost (samo dva padeža), pak, te primjeri uporabe upućuju na to da je kategorija promjenjivosti u dvorječnim pozdravima ipak irelevantna i nedovoljno proširena da bi se mogla uzeti kao bitan kriterij prema kojemu bi se pozdravi tumačili kao promjenjive sveze riječi sa značenjski dominantnom imeničnom sastavnicom. Potvrde preuzete iz korpusa HJR-a pokazuju da se akuzativni oblik *dobru večer* pojavljuje samo u književnoj građi te da se, jednako kao i nominativni oblik *dobra večer*, osamostalio i pojavljuje se: 1. kao usklik, zarezom odvojen od ostatka rečenice (*Dobru večer*, *garavi Jakove!*³⁴, *Dobru večer*, *bako Jago!*³⁵); 2. kao samostalna eliptična usklična rečenica (*Dobru večer! pozdravi Žarković glasno.*³⁶); 3. kao rečenični objekt uz glagole obraćanja *nazvati*³⁷ i (*po-/za-)*željeti (*Nazva im ona dobru večer...*³⁸, *Nazvaše ulazeći dobru večer*, *rukovaše se i upitaše se za zdravlje.*³⁹, *Htjede Marko zaželjeti dobru večer...*⁴⁰). Akuzativni oblik *dobru večer* moguće je smatrati okamenjenom inačicom pozdrava *dobra večer* nastale kraćenjem rečeničnog sadržaja (*po-/za-)*željeti komu dobru

³³ S obzirom na nominativno-akuzativni sinkretizam pozdravi *dobar dan* i *dobro jutro* pojavljuju se u samo jednome obliku. Kao i u pozdravima *laka noć* / *laku noć* i *dobra večer* / *dobru večer*, možemo tumačiti također da se i *dobar dan* i *dobro jutro* pojavljuju i u nominativu (*Dobar dan!*, *Dobro jutro*, *gospodine!*) i akuzativu (*po-/zaželjeti/nazvati komu dobar dan* / *dobro jutro*) ili samo u akuzativu, pri čemu vrijedi tumačenje izneseno u 27. bilješci.

³⁴ HJR: Ante Kovačić [1888.], U registraturi (Bulaja naklada, 1999., Zagreb), str. 215.

³⁵ HJR: Josip Pavičić [1937.], *Poletarci* (Konzorcij, Zagreb), str. 174.

³⁶ HJR: Vjenceslav Novak [1894.], *Podgorka. Slika iz hrvatskoga primorja* (Matica hrvatska, Zagreb), str. 184.

³⁷ 'izjaviti pri susretu (o pozdravu)', ŠRj.

³⁸ HJR: Mato Vodopić [1893.], Marija Konavoka (Matica hrvatska, Zagreb), str. 164.

³⁹ HJR: Mato Vodopić [1893.], Marija Konavoka (Matica hrvatska, Zagreb), str. 164.

⁴⁰ HJR: Sida Košutić [1940.], *S naših knjiga. Bijeće tišine. Treća knjiga* (Matica hrvatska, Zagreb), str. 165.

večer. S obzirom na uporabnu ograničenost akuzativni oblik *dobru večer* stilski je obilježen i pripada književnomu funkcionalnom stilu hrvatskoga standardnog jezika, dok je *dobra večer* normativan i stilski neobilježen oblik dnevnoga pozdrava u hrvatskome standardnom jeziku. Pozdrav *laku noć* također se pojavljuje u dvama padežima: u nominativu i u akuzativu. Oblik *laka noć* prema korpusnim potvrdama pojavljuje se samo kao usklik, sadržajno ili interpunkcijski odvojen od ostatka rečenice (*Laka noć, oče dragi!*⁴¹, *Laka noć, laka noć – govorili su žurno supruzi Taranas i profesor.*⁴², *Ja idem i... laka noć... – reče neodlučno...*⁴³.) Suprotno akuzativnoj inačici pozdrava *dobru večer* koja je stilski obilježena, akuzativni oblik *laku noć* pripada standardnomu jeziku, a stilski je obilježena nominativna inačica *laka noć*.

5. Premda su čvrste sveze u kojima su obje sastavnice stalne i nezamjenjive, dvorječni se pozdravi *dobro jutro*, *dobar dan*, *dobra večer* i *laku noć* razlikuju od višerječnih leksičkih jedinica (*lijepa kata*, *božja ovčica*, *morska krava* itd.) i frazema. U dvorječnim pozdravima nema promjene u značenju obiju ili barem jedne sastavnice, što je obilježje drugih višerječnih leksičkih jedinica, tj. značenje se pozdrava ne temelji na značenjskoj pretvorbi njegovih sastavnica koja je jedna od glavnih odrednica pri određenju frazema⁴⁴ te višerječnih leksičkih jedinica. Stoga o višerječnim pozdravima ne možemo govoriti kao o čvrstim leksikaliziranim jedinicama s desenantiziranim sastavnicama, odnosno o jezičnim jedinicama koje imaju status višerječnih leksičkih jedinica. S obzirom na kriterij čvršće leksičke i sintaktičke spojivosti pri kojemu se udružuju prototipna značenja pojedinih sastavnica, nastanak višerječnih pozdrava temelji se na sintagmatizaciji kao leksičkome procesu kojim nastaju brojne hiponimne sveze leksikografski svedive pod značenjski dominantnu imenicu (kao što su sveze *kruto/tekuće gorivo* ili *divlji/pitomi kesten*). Prema navedenim kriterijima – neleksikaliziranost i sintagmatizacija – višerječni pozdravi *dobro jutro*, *dobar dan*, *dobra večer* i *laku noć* ne ispunjavaju uvjete na osnovi kojih bi u rječnik ulazili kao samostalne natuknice. Istodobno, posebna kulturološka (jezični stereotipi) i pragmatička obilježja (pragmemi) izdvajaju pozdrave kao posebne komunikacijske jedinice koje treba izdvojiti kao samostalne leksikografske jedinice te ih u rječnike (jednojezične i dvojezične) unositi kao višerječne natuknice.

⁴¹ HJR: August Šenoa, *Zlatarevo zlato* (nema ostalih bibliografskih podataka).

⁴² HJR: Vjekoslav Kaleb [1950.], *Ponižene ulice* (Državno izdavačko poduzeće Hrvatske, Zagreb), str. 407.

⁴³ HJR: Dinko Šimunović [1914.], *Gjerdan* (Matica hrvatska, Zagreb), str. 216.

⁴⁴ Menac 1994, Menac i dr. 2003, Turk 2000.

5. Zaključak

Navedenih pet obilježja pokazatelji su prema kojima bi dvorječni pozdravi u hrvatske rječnike trebali ulaziti kao posebne leksikografske jedinice. Ponajviše bi trebalo uzeti u obzir dva obilježja: 1. višerječni su pozdravi *dobar dan*, *dobro jutro*, *dobra večer* i *laku noć* konvencijski izrazi čije su sastavnice nezamjenjive te bi 2. kao i jednorječni pozdravi, i višerječni pozdravi kao uskllici u rječnik trebali ulaziti kao samostalne višerječne natuknice odnosno, s obzirom na već spomenuti problem njihova gramatičkoga određenja prema vrsti riječi jer prelaze razinu jedne riječi, u funkciji usklika. Pri tome je u leksikografskoj praksi najbliža, ovdje spomenuta, Collinsova kvalifikacija višerječnih pozdrava kao rečeničnih supstituta na koju bi se mogli osloniti i hrvatski leksikografi. U konačnici, uvrštavanjem višerječnih pozdrava kako samostalnih natuknica hrvatska bi se leksikografija odmaknula od uobičajene i tradicionalne koncepcije zastupljene u hrvatskim leksikografskim priručnicima prema kojoj natuknica može biti samo jedna riječ, a sve se ostale sveze nastale sintagmatizacijom i višerječne leksičke jedinice donose pod rječničkim člankom jednorječne natuknice. Jednako tako, tradicionalna se leksikografija zalaže za ekonomičnost pri izradbi rječnika, ponajviše radi smanjenja njegova opsega te nepotrebna gomilanja i mogućega ponavljanja određenih rječničkih podataka. S obzirom na to da su pozdravi brojem veoma ograničeni, njihova samostalnost u abecednome popisu ne bi bitno povećala rječnički opseg, a njihov bi leksički status na leksikografskoj razini bio valjano vrjednovan.⁴⁵

⁴⁵ Osim pozdrava, na jednak bi se način moglo raspravljati i o leksikografskome statusu drugih ograničenih konvencijskih izraza kao što su, primjerice, čestitke (*sretan rođendan*) ili želje (*sretan put*). Svi konvencijski izrazi kao i višerječni leksikalizirani nazivi, općenito, nisu opsegom brojni te bi se za takve posebne leksičke skupine trebali odrediti posebni kriteriji prema kojima bi se kao samostalne natuknice unosile u rječnik. U višerječnim bi se rječnicima stranim korisnicima olakšalo snalaženje i lakši pristup informaciji o primarnim komunikacijskim sadržajima kojega drugog jezika, a u jednorječnim bi rječnicima tako do izražaja došla i uporabna strana jezika, dakle komunikacija unutar koje se sadržajno ostvaruju jezične jedinice.

Izvori:

- ANIĆ = ANIĆ, VLADIMIR 2003. *Veliki rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb: Novi Liber.
- ARj = *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*. 1881.–1976., 1–26, Zagreb: JAZU.
- BENSON = BENSON, MORTON; EVELYN BENSON; ROBERT ILSON 1997. *The BBI dictionary of English word combinations*. Amsterdam – Philadelphia: Hohn Benjamins Publishing Co.
- Collins = *Collins English Dictionary* (updated edition) 1994. Glasgow: Harper Collins Publishers.
- HRRj = DAUTOVIĆ, M. 1991. *Hrvatsko-ruski rječnik*. Zagreb: Školska knjiga.
- DEBENJAK = DEBENJAK, BOŽIDAR; DORIS DEBENJAK; PRIMOŽ DEBENJAK 1995. *Veliki slovensko-nemški slovar*. Ljubljana: DSZ.
- HER = *Hrvatski enciklopedijski rječnik* 2003. Zagreb: Novi Liber.
- HNjRj = HURM, A; JAKIĆ B. 1999. *Hrvatsko-njemački rječnik*. Zagreb: Školska knjiga.
- RSJ = *Rečnik srpskoga jezika* 2007. Novi Sad: Matica srpska.
- RHJ = *Rječnik hrvatskoga jezika*, 2000. Zagreb: LZ Miroslav Krleža / ŠK, Zagreb.
- Slovar = *Slovar slovenskega knjižnega jezika* 1997. Ljubljana: Založila DZS.
- Slovník = *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*, 2001. Praha: Academia Praha.
- ŠRj = BIRTIĆ, MATEA; GORANKA BLAGUS BARTOLEC; LANA HUDEČEK (ur.); LJILJANA JOJIĆ; BARBARA KOVAČEVIĆ; IVANA MATAS IVANKOVIĆ; MILICA MIHALJEVIĆ (ur.); IRENA MILOŠ; ERMINA RAMADANOVIĆ; DOMAGOJ VIDOVIĆ 2012. *Školski rječnik*. Zagreb: IHJJ / ŠK.

Mrežni izvori:

- HJR = *Hrvatska jezična riznica*: <http://riznica.ihjj.hr>

Literatura:

- HUDEČEK, LANA; MILICA MIHALJEVIĆ 1996. Višeznačni odnosi u nazivlju i njihova leksikografska obradba. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 22, Zagreb, 51–63.
- HUDEČEK, LANA; MILICA MIHALJEVIĆ 1998. Polisemija u nazivlju. *Riječki filološki dani 2 (zbornik radova)*. Rijeka: Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 149–154.
- HUDEČEK, LANA; MILICA MIHALJEVIĆ (u suradnji s BRUNOM NAHODOM) 2009. *Hrvatski terminološki priručnik*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.

- IVANETIĆ, NADA 2003. Pozdravne formule u rječnicima. *Filologija*, 36/37, Zagreb, 221–234.
- MENAC, ANTICA 1994. Frazeologija u različitim tipovima jednojezičnih hrvatskih rječnika. *Filologija*, 22–23, Zagreb, 161–168.
- MENAC, ANTICA; ŽELJKA FINK-ARSOVSKI; RADOVAN VENTURIN 2003. *Hrvatski frazeološki rječnik*. Zagreb: Naklada Ljevak.
- MIHALJEVIĆ, MILICA 1991. Višerječne natuknice i podnatuknice u jednojezičnom općem rječniku hrvatskoga jezika. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 17, Zagreb, 133–143.
- MIHALJEVIĆ, MILICA 1993. Naziv u općem rječniku. *Rječnik i društvo (zbornik radova)*. Zagreb, 237–242.
- NAGÓRKO, ALICIJA 2004. Etnolingvistika i kulturemi u međujezičnom prostoru. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 30, Zagreb, 131–143.
- PINARIĆ, NEDA 1998. Pozdrav kao sociolingvistička kategorija. *Riječ – časopis za filologiju*, 4/2, Rijeka: HFD, 37–49.
- PINTARIĆ, NEDA 2002. *Pragmeme u komunikaciji*. Zagreb: FF press.
- SIMEON, RIKARD 1969. *Enciklopedijski rječnik lingvističkih naziva 1–2*. Zagreb: Matica hrvatska.
- TAFRA, BRANKA 2000. Leksikalizacija kao leksikološki i leksikografski problem. *Jezična norma i varijeteti (zbornik radova HDPL-a)*, Zagreb – Rijeka, 575–582.
- TAFRA, BRANKA ¹2005. Frazeološki izazovi. *Jezik*, 52, 2, Zagreb, 48–61.
- TAFRA, BRANKA ²2005. *Od riječi do rječnika*. Zagreb: Školska knjiga.
- TAFRA, BRANKA, PETRA KOŠUTAR 2009. Rječotvorni modeli u hrvatskom jeziku. *Suvremena lingvistika*, 67, Zagreb, 87–107.
- TURK, MARIJA 2000. Višečlani izrazi s desesemantiziranom sastavnicom kao nominacijske jedinice. *Riječki filološki dani 3 (zbornik radova)*, Rijeka, 477–486.
- VAJS, NADA; MILENA ŽIC FUCHS 1998. Definicija i frazem u jednojezičnom rječniku. *Filologija*, 30/31, Zagreb, 363–368.
- ZGUSTA, LADISLAV 1991. *Priručnik leksikografije*. Danko Šipka (prev.). Sarajevo: Svjetlost.
- ŽIC FUCHS, MILENA 1994. Semantičke i leksikografske definicije. *Filologija*, 22/23, Zagreb, 275–280.

Greetings as lexicographic units

Abstract

The paper discusses the lexicographic status of two-word greetings *dobro jutro* (*good morning*), *dobar dan* (*good afternoon*), *dobra večer* (*good evening*) and *laku noć* (*good night*) in contemporary Croatian dictionaries with reference to foreign lexicographic approaches. Emphasis is placed on the semantic and communicational characteristics of greetings as special lexical phrase. It is suggested that two-word greetings should become independent lexical entries just as the one-word greetings *zdravo*, *zbogom*, *doviđenja* (*hello*, *goodbye*).

Ključne riječi: pozdravi, *dobro jutro*, *dobar dan*, *dobra večer*, *laku noć*, leksičke jedinice, rječnička natuknica

Key words: greetings, *good morning*, *good day*, *good evening*, *good night*, lexical unit, lexicographic headword